

SchiermonnikOOG op morgen: 3 scenario's

Praatcafé, 21 november 2012

Scenario 1: Het gaat zoals het gaat

Het is zoals het is. Vergrijzing, het vertrek van jongeren, de komst van steeds meer tijdelijke werkers vanaf de wal – er valt niets aan te doen. De polsstok van de eilanders reikt niet verder dan het eiland zelf, en de ontwikkelingen die op Schiermonnikoog zijn groter dan het eiland aan kan. Elke poging om daar iets aan te veranderen is zinloos en kost veel geld.

Daarbij komt: eilanders zijn altijd al in staat geweest om van elke situatie het beste te maken. Er is geen ontwikkeling denkbaar waarvoor de eilander gemeenschap niet zelf een oplossing zal vinden.

Dus: geen actief ruimtelijk beleid om mensen te houden of te binden, geen inzet van gemeenschapsgeld. Laat actieve bestrijding van scheefbewoning maar los, en de ontwikkelingen zijn gang gaan. Laat bestaande initiatiefnemers op het eiland zoveel mogelijk zelf initiatieven en ontwikkelingen aandragen, neem barrières weg waar die initiatiefnemers in de weg staan, en bescherm eilander initiatieven zoveel mogelijk tegen concurrentie vanaf de wal.

Iets doen, maar niet teveel veranderen

Door slim te anticiperen kan van de nood een deugd worden gemaakt. Vergrijzing en selectieve migratie hoeven geen bedreiging te zijn. Er zijn straks meer ouderen die meer te besteden hebben, en de steeds grotere tijdelijkheid van werken en wonen betekent dat het voor meer mensen (ook jonge mensen) mogelijk wordt om een deel van hun brood gedurende een deel van het leven op het eiland te verdienen – en daarmee blijven eilanders hun brood verdienen. Het aantal mensen dat Schiermonnikoog kan steunen (terugkerende bezoekers, ondernemers van de wal die hier bijdragen, maatschappelijke organisaties) is groot, en de beperkte beschikbaarheid van huisvesting selecteert de sterksten. Wie echt kansen ziet, komt toch wel, en de manier waarop eilanders op dit moment omgaan met de beperkingen van het eilandleven voldoet prima. Door actief leegstand op te sporen en niet-bewoning tegen te gaan, blijft vanzelf huisvesting beschikbaar voor nieuwvestigers.

Bij een precieze analyse blijven er maar twee vragen over die binnen de bestaande kaders niet kunnen worden opgelost:

- de handhaving van cruciale voorzieningen die de middengroep aan het eiland binden, zoals de middelbare school;
- de verzorging van ouderen (die steeds ouder worden): zowel de zorg aan huis (als er steeds minder arbeidskrachten zijn) als gespecialiseerde zorg die mensen op een hogere leeftijd nodig hebben gaan de draagkracht van de eilander gemeenschap te boven.

Op deze punten is een actieve rol van de gemeente en provincie vereist.

Dus: allereerst houden zoals het is. Handhaving van het bestaande restrictieve beleid voor wonen in recreatiewoningen zodat huisvesting voor echte starters aanwezig blijft. Actieve opsporing van misbruik en aanschrijven, in combinatie met oogluikend toestaan van tijdelijke bewoning van schuurtjes of dubbele bewoning van huizen door geboren en getogen eilanders.

Voor wat betreft de cruciale voorzieningen is risicodragend participeren van de gemeente nodig. Voor de woningcorporatie en zorginstellingen is binnen de huidige kaders geen sluitende businesscase te maken, en als de gemeente niets doet, trekken deze instellingen zich vanzelf terug. Ga het overleg aan en kom met een beperkte groep van institutionele partners tot een aanpak waarin de gemeente met andere publieke partijen de risico's afdekt. Dat zal dan waarschijnlijk ook de provincie Fryslân, de andere eilandgemeenten en de nabijgelegen kustgemeenten betreffen.

Het roer om

Kern van het probleem is dat de manier waarop het eiland nu functioneert, niet langer houdbaar is. Zonder drastische actie verkommert het eiland: jongeren trekken versneld weg nu het nog kan, jonge gezinnen komen niet meer, en potentiële fans investeren niet omdat er geen rendement meer te behalen valt op Schiermonnikoog. Het investerings- en ondernemingsklimaat op Schiermonnikoog schiet te kort.

Het roer moet om: het eiland moet de eilander economie duurzaam versterken. Dat betekent:

- profilering: een uniek profiel ontwikkelen, waarmee op Schiermonnikoog unieke ervaringen te beleven zijn
- ondernemers kweken en aantrekken: kansen bieden voor unieke ondernemingen, binnen dat profiel
- ondernemingen op weg helpen: zorgen voor een klimaat waarin ondernemers kunnen (door) groeien.

Dat lukt nu niet omdat:

- de kwaliteit die het eiland aan gasten en ondernemers van buiten biedt tekort schiet
- er scherpe schotten gehandhaafd worden tussen:
 - o vaste bewoning, werken op het eiland en deelnemen aan de gemeenschap
 - o dagrecreatie, seizoenswerk en 'badgasten'
- tijdelijke gasten/ondernemers daardoor geen kans geboden wordt om zich bij elk bezoek meer aan het eiland te binden, er te investeren en steeds vaker/langer terug te komen.

Dus: een investering in ondernemingszin, waarin de eilander gemeenschap met haar 'fans' initiatieven en ondernemingen ontwikkelt die het profiel van het eiland versterken. Een koers op unieke kwaliteit.

Voor de gemeente betekent dit:

- een keuze voor de focus van inzet van publieke middelen, bestemmingsruimte en ambtelijke energie op initiatieven die bijdragen aan de toekomst. Benoeming van een basiskwaliteit, die aan alle inwoners geboden wordt, en een plus die voor hen geldt die willen bijdragen
- actief faciliteiten scheppen om mensen met lef en investeringsvermogen te binden: tijdelijke bedrijfshuisvesting, vrijheid in termen van tijdelijke bewoning. Als aanvullingen in aansluiting op wat deze initiatiefnemers zelf kunnen presteren.
- een zoektocht naar ondernemers die samen met eilanders willen investeren in de toekomst van Schiermonnikoog.
- de lat voor die ondernemers zo hoog mogelijk leggen, laten zien wat de opgaven van het eiland zijn, bijvoorbeeld voor ouderen, en uitdagen om daar een ondernemend aanbod op te ontwikkelen.
- investeringsfondsen te ontsluiten om ondernemers te helpen risico's af te dekken die een langjariger investering vergen dan banken etc. gewoon zijn